

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/218/2020
Identifikačné číslo spisu: 6717210503
Dátum vydania rozhodnutia: 28.07.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:6717210503.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu V. K., t.č. v Ústave na výkon väzby a ústave na výkon trestu odňatia slobody R., X. XX/XXX, zastúpeného JUDr. Jozefom Bónom, advokátom so sídlom v Žiari nad Hronom, Andreja Hlinku 740/11, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 8C/29/2017, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 12. marca 2020, sp. zn. 16Co/75/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanej n e p r i z n á v a náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 5. decembra 2018 č. k. 8C/29/2017-299 v celom rozsahu zamietol žalobu o náhradu škody a žalovanej priznal nárok na plnú náhradu trov konania.

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj ako „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 12. marca 2020, sp. zn. 16Co/75/2019 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovanej nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Krajský súd v Banskej Bystrici opravným uznesením z 26. mája 2020 sp. zn. 16 Co/75/2019 opravil záhlavie svojho rozsudku v označení priezviska žalobcu, ktorý bol zastúpený advokátkou JUDr. Alexandrou Skybovou.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca prostredníctvom pošty dovolanie 8. júna 2020, ktoré spísal sám (viď č.l. 367 - 369 spisu). V dovolaní požiadal súd o ustanovenie advokáta pre zastupovanie v dovolacom konaní napriek tomu, že už 22. septembra 2016 podal žiadosť Centru právnej pomoci (ďalej aj „Centrum“) o ustanovenie právnik pre spísanie žaloby a na jeho zastupovanie v spore, ktorej žiadosti bolo vyhovené (viď rozhodnutie Centra právnej pomoci z 18. októbra 2016 č. 1N 10783/2016-PP-KaBB - č.l. 4 spisu, žaloba - č.l. 1 a 2 spisu, plná moc - č.l. 3 spisu). Žalobca mal vedomosť o tom, že právnú

pomoc neposkytuje súd ale Centrum. V dovolaní uplatnil dovolacie dôvody v zmysle § 420 a §421 CSP, ktoré mal vymedziť advokát.

3.1. Toto dovolanie žalobca doplnil na výzvu súdu prvej inštancie elektronickými prostriedkami 23. septembra 2020, ktoré spísal jeho advokát JUDr. Jozef Bóna.

4. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd príslušný rozhodnúť o dovolaní (§ 35 CSP) predovšetkým skúmal, či sú splnené procesné podmienky konania o tomto mimoriadnom opravnom prostriedku, vyplývajúce z ustanovenia § 427 ods. 1 CSP (včasnosť podaného dovolania) a ustanovenia § 429 ods. 1 CSP (spísania dovolania advokátom a zastúpenia dovolateľa v dovolacom konaní advokátom).

4.1 Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom procese zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, je otázkou zákonnosti a jej riešenie patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

4.2 Aby dovolanie vyvolalo zamýšľané právne následky a dovolací súd mohol uskutočniť meritórny dovolací prieskum a dovolanie vecne prejednať, musia byť splnené všetky podmienky jeho prípustnosti. Civilný sporový poriadok vyžaduje, aby dovolanie bolo podané na to oprávnenou osobou (§ 424 až § 426 CSP), v zákonom stanovenej lehote (§ 427 CSP), smerovalo proti prípustnému predmetu dovolania (§ 419 až § 423 CSP) a splňalo zákonom vyžadované náležitosti vrátane osobitnej podmienky povinného zastúpenia advokátom v dovolacom konaní (§ 428 a § 429 CSP). Podmienky prípustnosti dovolania sú vzájomne previazané; pre úspešné uplatnenie tohto mimoriadneho opravného prostriedku musia byť splnené nielen všetky kumulatívne, ale zároveň súčasne.

K včasnosti podaného dovolania:

5. Podľa ustanovenia § 419 CSP, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

6. Podľa ustanovenia § 423 CSP, dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné.

7. Podľa ustanovenia § 427 ods. 1 CSP, dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

8. Podľa § 121 ods. 3 a 4 CSP, lehota určené podľa týždňov, mesiacov alebo rokov sa končia uplynutím toho dňa, ktorý sa svojím označením zhoduje s dňom, keď nastala skutočnosť určujúca začiatok lehoty; ak ho v mesiaci niet, posledným dňom mesiaca. Ak koniec lehoty prípadne na sobotu alebo deň pracovného pokoja, je posledným dňom lehoty najbližší nasledujúci pracovný deň.

9. Ustanovenia § 224, § 362 a § 427 CSP (obdobne § 164, §165 a § 204 OSP) dovoľujú vykonať opravu rozsudku (resp. rozhodnutia, ďalej už len rozsudok), ak v ňom išlo o chyby v písaní, počítaní alebo iné zrejme nesprávnosti. Vyžaduje sa, aby išlo o celkom zjavne spoznatelné pochybenia (napr. z rozporu výroku a odôvodnenia). Opraviť je možné, ktorúkoľvek časť rozsudku, najmä jeho záhlavie (úvodnú časť rozsudku), výrok (enunciát) rozsudku, jeho odôvodnenie i poučenie (vrátane označenia miesta a času jeho vydania). V prípade, ak sa opravuje výrok rozsudku, musí sa tak urobiť opravným uznesením. V prípade opravy ostatných častí rozsudku môže sa tak urobiť priamo v rovnopisoch rozsudku, ktoré si súd za tým účelom od účastníkov vyžiada (porovnaj Handl, V. a spol.: Občianský súdny rád, komentár, I. díl, Panorama Praha 1985, str.737). Oprava rozsudku nemá vplyv na beh lehoty k podaniu odvolania, s výnimkou prípadu, že sa oprava týka výroku rozsudku porovnaj Handl, V.

a spol.: Občianský soudní řád, komentář, II. díl, Panorama Praha 1985, str. 30).

10. Zákon *expressis verbis* vylučuje možnosť napadnúť odvolaním alebo dovolaním odôvodnenie rozsudku, preto oprava iných častí rozsudku než je oprava výroku, na plynutie lehôt odvolacích a dovolacích nedopadá v tom zmysle, aby tieto mohli plynúť odznova a to od vydania opravného uznesenia. Inak povedané, len pri oprave výroku rozsudku začína plynúť nová odvolacia alebo dovolacia lehota a to od doručenia opravného uznesenia.

11. Judikatúra i doktrína sa zhodujú v tom, že len opravné uznesenie, ktoré sa týka výroku opravovaného rozsudku (rozhodnutia), má následky prezumované § 204 ods.1, § 240 ods. 1 OSP (Števček M., Ficová S. a kol.: Občiansky súdny poriadok, komentár, 1. vydanie, Praha: C. H. BECK, 2009, str. 435).

12. Nová lehota na odvolanie - § 362 CSP (resp. aj dovolanie - § 427 CSP) plynie len vtedy, ak ide o obsahovú zmenu opravovaného výroku, teda zmenu v právach a povinnostiach, ktoré boli opravou inak vymedzené, než tomu bolo v opravovanom rozhodnutí. Nesprávnosť odôvodnenia rozsudku sa podľa CSP opravuje ako „iná zrejma nesprávnosť“ (k tomu porovnaj Števček M., Ficová S., Baricová J., Mesiarkinová S., Bajánková J., Tomašovič M. a kol.: Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha: C. H. BECK, str. 1228).

13. V danom prípade, nešlo o opravu výroku rozsudku odvolacieho súdu, ale (len) o opravu jeho záhlavia v označení priezviska žalobcu (nesprávnosť jediného písmena: „K.Z.M.“ - „K.P.M.“); inak nepochybného účastníka konania, teda žalujúcej sporovej strany označenej menom, bydliskom, dátumom narodenia i jeho advokátkou ako zástupkyňou v spore. Uvedenú opravu bolo možné vykonať aj bez vydania opravného uznesenia a to vyznačením opravy priamo na vyžiadanych rovnopisoch rozsudkov. Je celkom zjavné, že oprava vykonaná opravným uznesením nič nezmenila na právach a povinnostiach sporových strán vo výroku opravovaného rozsudku odvolacieho súdu (resp. všetkých jeho ďalších častí, okrem záhlavia), ani na dôvodoch, pre ktoré bola žaloba ako celok zamietnutá a rozhodnuté o nároku na náhradu trov konania. Uvedená procesná situácia vyplývajúca z vydania opravného uznesenia nemala žiaden vplyv na možnosť uplatnenia dovolania (ako mimoriadneho opravného prostriedku) žalobcom voči rozsudku odvolacieho súdu.

14. Dovolací súd dospel k záveru, že vydaním opravného uznesenia, ktorým bolo dotknuté len záhlavie rozsudku odvolacieho súdu, nedošlo k aktivácii účinkov vyplývajúcich z ustanovenia § 427 CSP - teda k plynutiu novej dovolacej lehoty žalobcovi počítanej od doručenia opravného uznesenia. Vychádzajúc z uvedeného možno skonštatovať, že žalobcovi 29. júna 2020 (v pondelok, ktorý bol pracovným dňom) uplynula dvojmesačná lehota na podanie dovolania voči rozsudku odvolacieho súdu, ktorý mu bol doručený k rukám jeho advokátky JUDr. Alexandry Skybovej 27. apríla 2020 (č.l. 356 spisu), keď jej koniec pripadol na sobotu 27. júna 2020, ktorý bol deň pracovného pokoja. Z uvedeného plynie, že dovolanie žalobcu podané 8. júna 2020 nebolo podané oneskorene.

K zastúpeniu dovolateľa advokátom a spísaniu dovolania advokátom:

15. Podľa § 429 ods. 1, 2 písm. a/ CSP, dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom. Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

16. Podľa § 447 písm. e/ CSP, dovolací súd odmietne dovolanie, ak neboli splnené podmienky podľa § 429.

17. Z citovaných ustanovení vyplýva, že právna úprava civilného sporového konania účinná od 1. júla 2016, stanovuje osobitnú podmienku dovolacieho konania a vyžaduje, aby bol dovolateľ (okrem prípadov, na ktoré sa vzťahuje § 429 ods. 2 CSP) zastúpený advokátom a aby podané dovolanie bolo spísané advokátom. V súvislosti s vyjadreniami a podaniami dovolateľa adresovanými dovolaciemu súdu, dovolací súd na tomto mieste dovolateľovi pripomína, že aj tieto podania dovolateľa musia byť spísané

advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), čo však splnené nebolo a preto na nich dovolací súd nemohol prihliadať.

18. Postup súdu prvej inštancie v prípade nesplnenia osobitnej podmienky dovolacieho konania (§ 429 ods. 1 CSP) upravuje § 436 ods. 1 CSP, podľa ktorého vtedy, keď má dovolanie vady podľa § 429 CSP a dovolateľ nebol riadne o povinnosti podľa § 429 CSP poučený v odvolacom konaní, súd prvej inštancie vyzve dovolateľa na odstránenie vád a poučí ho o následkoch neodstránenia vád dovolania.

19. Ustanovenie § 436 ods. 1 CSP predstavuje jedinú (výnimočnú) procesnú situáciu, v ktorej súd prvej inštancie prihliada na existenciu vád dovolania a dovolateľa vyzýva na ich odstránenie. Tento postup súdu prvej inštancie sa týka výlučne vád dovolania v zmysle § 429 ods. 1 CSP a ich výskytu v prípade absencie (alebo nedostatočného) poučenia dovolateľa odvolacím súdom (R 39/2019, IV. ÚS. 489/2018).

20. Procesná situácia, pri ktorej súd prvej inštancie prihliada na vady dovolania a dovolateľa vedie k ich odstráneniu, nenastáva v prípade existencie vád podľa § 429 CSP vtedy, keď bol dovolateľ riadne poučený odvolacím súdom o náležitostiach dovolania a zastúpení dovolateľa v dovolacom konaní (rovnako táto situácia nenastáva pri zistení iných vád, než sú vady dovolania v zmysle § 429 CSP). V takom prípade súd prvej inštancie dovolateľa nevyzýva na odstránenie vád dovolania a spis bez ďalšieho predkladá na rozhodnutie dovolaciemu súdu.

21. Podľa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 18. decembra 2019 sp. zn. 4Cdo/190/2019, schváleného občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 16. septembra 2020 na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, spísanie dovolania advokátom je obligatórnou podmienkou dovolacieho konania, ktorá musí byť splnená už pri podaní dovolania; jej nedostatok musí byť odstránený do uplynutia zákonnej lehoty na podanie dovolania. To neplatí, ak dovolateľ nebol riadne poučený odvolacím súdom (R 39/2020).

21.1. Dovolací súd uvádza, že obdobný právny názor na vec zaujal dovolací súd tiež v rozhodnutiach sp. zn. 4 Cdo 10/2018 a 4 Cdo 160/2017. Tento záver bol vyhodnotený ako ústavne konformný a udržateľný aj Ústavným súdom Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. IV. ÚS 489/2018, publikovanom v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 79/2018, v ktorom ústavný súd vyslovil, že ak obligatórnou náležitosťou dovolania je podľa druhej vety § 429 ods. 1 C.s.p. jeho spísanie advokátom, je potom logické, že nedostatok tejto podmienky možno odstrániť len v lehote na podanie dovolania, keďže ide o podmienku, ktorá musí byť splnená už pri jeho podaní. Je preto na dovolateľovi, aby v súlade so zásadou „vigilantibus iura scripta sunt“, t.j. „bdelym patrí právo“, predložil v zákonom stanovenej lehote také dovolanie, ktoré bude spĺňať všetky zákonom ustanovené náležitosti.

21.2. Aby boli splnené všetky podmienky prípustnosti dovolania a dovolací súd mohol uskutočniť meritórny dovolací prieskum, je procesnou povinnosťou dovolateľa podať a formulovať svoje dovolanie tak, že pri zachovaní podmienky včasnosti jeho podania zároveň bude splnená podmienka náležitostí dovolania vrátane povinného právneho zastúpenia v zmysle § 429 CSP. To znamená, že ak nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu, dovolateľ je povinný v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ktoré dovolaním napáda (§ 427 ods. 1 CSP), podať dovolanie právne perfektné, t. j. spĺňajúce všetky zákonom požadované náležitosti v zmysle § 428 a § 429 CSP; prípadne vady už podaného dovolania v tejto lehote odstrániť tak, aby všetky zákonom požadované náležitosti spĺňalo. Jediná (výnimočná) procesná situácia, kedy súd poskytne dovolateľovi dodatočnú lehotu na odstránenie vád, sa týka výlučne vady podľa § 429 ods. 1 CSP, a to len za predpokladu absencie resp. nedostatočného poučenia dovolateľa odvolacím súdom; o čo ale v prejednávanej veci nešlo. Opačný záver, podľa ktorého ak by pre právne relevantné uplatnenie tohto mimoriadneho opravného prostriedku pri zachovaní stanovenej dvojmesačnej dovolacej lehoty postačovalo len podanie akéhokoľvek blanketného, neúplného, nesprávneho alebo nezrozumiteľného dovolania a dovolateľ by mohol vady takéhoto dovolania účinne odstraňovať aj po uplynutí tejto lehoty (v podstate až do vydania rozhodnutia dovolacím súdom), je v rozpore s koncepciou prísneho režimu koncentrácie sporového konania, ktorá sa vzťahuje na inštitút dovolania upravený Civilným sporovým poriadkom (porov. § 430, § 434, § 427 ods. 1 v spojení s § 436 ods. 1 a contrario CSP), ako aj s ustanoveniami zákona vymedzujúcimi podmienky prípustnosti dovolania (§ 419 až § 435 CSP).

22. Z obsahu spisu vyplýva, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu obsahuje riadne poučenie o prípustnosti dovolania, lehote na podanie dovolania, o náležitostiach dovolania a povinnom zastúpení dovolateľa advokátom v dovolacom konaní (§ 393 ods. 1 CSP). Obsah spisu prezrádza i to, že dovolateľ zastúpený advokátom mal vedomosť o tom, že o ustanovení advokáta rozhoduje Centrum právnej pomoci (viď žaloba a jej prílohy). Z uvedeného plynie, že výzva súdu prvej inštancie o odstránení nedostatku právneho zastúpenia v zmysle § 429 CSP adresovaná žalobcovi bola právne irelevantná, právne bezpredmetná sa tak stala i na túto výzvu nadväzujúca žiadosť žalobcu z 23. septembra 2020 o odpustenie zmeškania lehoty na odstránenie tohto nedostatku. Žalobca podal proti rozsudku odvolacieho súdu včas dovolanie 8. júna 2020, ktoré nespísal advokát a pri jeho podaní nebol zastúpený advokátom ani nepreukázal, že sám má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 468 CSP), hoci bol o tejto povinnosti riadne poučený v dovolacom konaní. Pokiaľ dovolateľ podá dovolanie sám, je nutné, aby pre splnenie požiadavky spisania dovolania advokátom v zmysle § 429 ods. 1 CSP, advokát dovolateľa podanie nahradil alebo doplnil vlastným podaním a to v lehote na podanie dovolania, v inom prípade tento nedostatok už nie je možné odstrániť. Advokát dovolateľa podal doplnenie dovolania 23. septembra 2020, teda po uplynutí lehoty na podanie dovolania, ktorá dovolateľovi uplynula 29. júna 2020. Dovolací súd z tohto dôvodu uzatvára, že nebola splnená osobitná podmienka prípustnosti dovolania, stanovená v § 429 ods. 1 CSP o povinnosti spisania dovolania advokátom, pričom sa nejedná o dovolateľa uvedeného v § 429 ods. 2 písm. a/ CSP.

23. Uvedený záver nemôže spochybníť ani skutočnosť, že žalobca požiadal súd o ustanovenie advokáta, ktorý mu bol ustanovený Centrom právnej pomoci a taktó ustanovený advokát podal doplnené dovolanie súdu, pretože pokiaľ dovolateľ podal dovolanie nespĺňajúce zákonom požadované náležitosti, resp. ich nedostatky do uplynutia zákonnej lehoty na podanie dovolania neodstránil (a nejedná sa o procesnú situáciu predpokladanú ustanovením § 436 ods. 1 CSP), podmienky prípustnosti dovolania neboli splnené a tak vznikol právny následok spočívajúci v neprípustnosti dovolania, na ktorom nemôže ďalšie konanie dovolateľa na právne bezdôvodnú výzvu súdu prvej inštancie nič zmeniť a už raz vzniknutý právny následok neprípustnosti dovolania akýmkoľvek ďalším konaním zvrátiť (sp. zn. 4 Cdo 160/2017, 4 Cdo 10/2018, 4 Cdo 368/2020, R 39/2020).

24. Z dôvodu, že neboli splnené podmienky prípustnosti dovolania podľa § 429 CSP, keďže dovolanie žalobcu do lehoty na podanie dovolania nebolo spísané advokátom, preto je tu daný dôvod na odmietnutie dovolania ako procesne neprípustného v zmysle § 447 písm. e) CSP.

25. Dovolací súd odmietol dovolanie žalobcu podľa § 447 písm. e/ CSP ako také, ktoré nespĺňa podmienky podľa § 429 CSP. Vzhľadom na rozhodnutie z procesných dôvodov, dovolací súd nemal možnosť vykonať meritórny dovolací prieskum a dovolanie vecne prejednať.

26. O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 CSP tak, že žalovanej ich náhradu nepriznal, pretože aj keď výsledok dovolacieho konania obdobný jeho zastaveniu zavinil žalobca (§ 256 ods. 1 CSP), žalovanej žiadne preukázané trovy dovolacieho konania nevznikli (R 72/2018).

27. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.